

Milan Ivanović

HRVATSKA NAGRADA ZA MIR

Hrabrim ljudima čiste savjesti

Osijek, 2019.

Nakladnik	Alberta – Osijek
Sunakladnici:	Panon – institut za strateške studije, Osijek Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek „Slagalica“ - Zaklada za razvoj lokalne zajednice, Osijek
Edicija	Građansko društvo - knjiga 1 Dr. sc. Milan Ivanović (Osijek) HRVATSKA NAGRADA ZA MIR
Urednica	Mr. sc. Renata Trischler (Berlin)
Recenzenti	Prof. dr. sc. Esad Bajtal (Sarajevo) Prof. dr. sc. Boško Kovačević (Subotica) Prof. dr. sc. Zvonimir Lauc (Osijek)
Lektorica	Daliborka Pavošević, prof.
Summary	Mr. sc. Lidija Obad, prof.
Zusammenfassung	Hanna Klein, prof.
Korektor	Antun Matić, m.v.p.
Naslovnica	Prof. dr. sc. Ladislav Bognar
Grafičko oblikovanje	Alberta tim
Tisak:	RAJS
ISBN	978-953-7973-17-9
Alberta (portal)	http://www.alberta-naklada.com/

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 141124036.

Tisak knjige sufinancirali su Grad Osijek (3.000 kn) i Osječko-baranjska županija (1.000 kn).
Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora.

**TVOJA SLOBODA NE SMIJE
UGROZITI MOJU SLOBODU**

Sadržaj

Predgovor	7
1. HRVATSKA NAGRADA ZA MIR	9
- Mir je temeljni uvjet života u zajednici (11)	
- Mirovne nagrade - važni koraci k izgradnji mira (20)	
- Mirovna nagrada „Krunoslav Sukić“ (44)	
2. DOBITINICI NAGRADE „KRUNOSLAV SUKIĆ“	47
- Ladislav Bogнар, Osijek (49)	
- Jadranka Reihl Kir, Đakovo (51)	
- Veljko Vičević, Zagreb (53)	
- Peter Kuzmič, Osijek (55)	
- Ljiljana Gehrecke, Vukovar (57)	
- Šerif Isaković, Slavonski Brod (59)	
- Ana i Otto Raffai, Zagreb (61)	
- Barbara Matejčić, Zagreb (63)	
- Veselinka Kastratović, Osijek (65)	
- Clive Richard Fowel, Daventry (67)	
- Staša Zajović i „Žene u crnom“, Beograd (69)	
- Bojan Glavašević, Zagreb (71)	
- Wale Soniyiki, Zagreb (73)	
- Marijan Gubina, Osijek (75)	
- Ivana Paradžiković, Zagreb (77)	
- Zdravko Marjanović, Čelarevo (79)	
- Lina Budak, Zagreb (81)	
- Amalija Krstanović, Osijek (83)	
3. DOBITINICI PRIZNANJA „KRUNOSLAV SUKIĆ“	85
- Ana Matijević, Tenja (87)	
- Osnovna škola „Milan Brozović“, Kastav (88)	
- Milena Perčin, Drniš (89)	
- Marina Kolar, Čakovec (90)	
- Duško Kostić, Beli Manastir (91)	
- Osnovna škola "Eugen Kumičić", Rijeka (92)	
- Centar za mirovne studije, Zagreb (93)	
- Mreža „Mladi ujedinjeni u miru“ - BiH, Hrvatska, Srbija (94)	
- Jadranka Brnčić, Ana Raffai i Vesna Zovkić, Zagreb (95)	
- Jelka Glumičić, Karlovac (96)	
4. DOBITINICI PRIZNANJA ZA NENASILNU AKCIJU	97
- Studentska inicijativa - PRAVO NA BESPLATNO OBRAZOVANJE, Zagreb (99)	
- Građanska inicijativa - NE DAMO VARŠAVSKU, Zagreb (100)	
- Udruga navijača NK Zagreb BIJELI ANĐELI, Zagreb (101)	
- Sudionici kampanje - ŽRTVE SU PREDUGO ČEKALE, Hrvatska (102)	
- Građanska inicijativa - SRĐ JE NAŠ, Dubrovnik (103)	
- Udruga „Roda“ - PREKINIMO ŠUTNJU, Hrvatska (104)	

5. DOBITINICI PRIZNANJA ZA KNJIGU GODINE	105
- Grupa autora - Vesna Janković i Nikola Mokrović (ur.), Zagreb ANTIRATNA KAMPANJA 1991. - 2011. – neispričana povijest (107)	
- Miroslav Volf, New Haven ZRCALO SJEĆANJA - ispravno pamćenje u nasilnu svijetu (109)	
- Ante Lešaja, Zagreb KNJIGOCID - uništavanje knjiga u Hrvatskoj ranih 90-tih (211)	
- Dinko Telećan, Zagreb DEZERTER – roman (114)	
- Boris Pavelić, Zagreb SMIJEH SLOBODE – uvod u „Feral Tribune“ (116)	
- Grupa autora - Nikola Biliškov (ur.), Zagreb PREŽIVLJAVATI USPRKOS - zbornik o Ivanu Supeku (118)	
- Nada Glad, Delnice GORANSKI MIR(ovi) - studija o Franji Starčeviću (120)	
- Ivica Đikić, Zagreb BEARA - dokumentarni roman o genocidu u Srebrenici (123)	
- Grupa autora - Nebojša Zelić i Zoran Grozdanov (ur.), Rijeka VJERA U DIJALOG (125)	
- Rajko Grlić, Zagreb NEISPRIČANA PRIČA (127)	
6. DOBITINIK PRIZNANJA ZA KNJIGU DESETLJEĆA	129
- Slavko Goldstein, Zagreb '41. - GODINA KOJA SE VRAĆA (131)	
7. DOBITINICI PRIZNANJA „MIROTVORNA ŠKOLA	135
- Ekonomska i turistička škola, Daruvar (137)	
- Osona škola Ivana Gorana Kovačića, Vrbovsko (138)	
- Osona škola „Hugo Badalić“, Slavonski Brod (139)	
- Srednja škola, Delnice (140)	
- Srednja ekonomska škola, Vukovar (141)	
- Islamska gimnazija, Zagreb (142)	
8. DOBITNICI POSEBNOG PRIZNANJA „KRUNOSLAV SUKIĆ“	143
- Ana Kvesić, Vukovar (145)	
- Aktivisti i volonteri - Kuhinja bez imena, Šid (146)	
- Luka Oman, Zagreb (147)	
9. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	149
- Promicati mirovno društvo (151)	
- Mirovne organizacije u izgradnji građanskog društva (156)	
- Mirovna nagrada kao projektiranje društva (161)	
◊ Literatura (163)	
◊ Fotografije (166)	
◊ Izvodi iz recenzija	167
- Esad Bajtal - Biti čovjek da bi drugi bili ljudi (169)	
- Boško Kovačević - Mirom do dostojanstva življenja (171)	
- Zvonimir Lauc - Mir je jedna od najvećih vrijednosti (173)	
◊ Summary (177) & Zusammenfassung (181)	

1. MIR JE TEMELJNI UVJET ŽIVOTA U ZAJEDNICI

Mir je temeljni uvjet (dobrog) života (svih) u zajednici i njenoga održivog razvoja; bez mira nema održivog razvoja tj. bez održivog razvoja nema mira. Ovo je polazni stav naše analize - koji je kao temeljna pretpostavka budućnosti postao platformom svih građanskih društava i međunarodnih organizacija; platforma je nastala u intelektualnim, političkim, kulturnim i gospodarskim krugovima rečenih društava temeljem naučenih lekcija povijesti i interakcijom s iskustvom zemalja u razvoju. Na tom društvenom konceptu temelji se i djelovanje većine mirovnih organizacija.

Pod održivim razvojem podrazumijeva se postizanje ravnoteže između privrednih, društvenih i okolišnih zahtjeva, a da bi se osiguralo "zadovoljavanje potreba sadašnje generacije bez ugrožavanja mogućnosti budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe". Od 1987. godine, kada je određen po Svjetskoj komisiji za okoliš i razvoj, koncept održivog razvoja je postao ključni element u formuliranju i provođenju razvojnih politika u Svijetu.

Novi su razvojni ciljevi konceptom obuhvatili tri stupa održivog razvoja: ekonomiju, društvo i životnu sredinu. Oni predstavljaju sveobuhvatni radni okvir za javne politike, koji se odnosi na razvijene zemlje i zemlje u razvoju; odgovornost za ostvarenje tih ciljeva je na vladama, privatnom sektoru, civilnom društvu i svakom pojedincu, a poseban naglasak je na partnerstvu unutar država i među državama.

U Hrvatskoj je gotovo nezapaženo prošlo 70-to zasjedanje Opće skupštine UN-a o održivom razvoju (New York, 25. 9. 2015.) koja je usvojila Program globalnog razvoja do 2030. godine (Agenda 2030). Ni mediji, ni od -

Američki antropolog Leslie White (1900.-1975.) je prije sedamdesetak godina ukazao: „*Znanost je (kao potraga za pouzdanim znanjem) jedan od dva osnovna načina ljudskog postupanja s iskustvom; drugi je umjetnost. Znanost i umjetnost imaju isti cilj: ljudsko iskustvo učiniti inteligibilnim, pomoći čovjeku da se prilagodi svojoj okolini kako bi opstao.*“ [1]

Razmatranja što slijede nastojat će (na ravni potrage za pouzdanim znanjem) dati odgovore koji trebaju omogućiti razumijevanje pojma 'mir' i sintagme 'izgradnja mira' u njihovoj punini.

Neoliberalni kapitalizam je nametnuo konzumerizam i nepotrebnu brzinu življenja, a nove tehnologije komunikacija su (uz mnoge dobrobiti) zasule ljude nebrojenim informacijama – što je sve zajedno prouzročilo veliku dozu površnosti u svakodnevnom životu i radu, ali i ključnim civilizacijskim sektorima - edukaciji, kulturi i političkoj ravni. Zato se u životu modernog čovjeka smanjuje uloga osobnog iskustva, a učenje (i zaključivanje te donošenje odluka) se temelji na 'gutanju' tzv. instant znanja – informacije koje upućuju samo na dijelove (ne) bitne stvarnosti. [2] Stoga i nije čudno da svjedočimo - u mnogo slučajeva – pogrešnim odlukama donesenih na referendumu (npr. Brexit) ili u visokim vladinim tijelima (npr. smanjenje javne potrošnje u EU zemljama u vrijeme ekonomske krize krajem prvog desetljeća 21. stoljeća).

Zato slažemo mozaik pouzdanog znanja i prikazujemo iskustva ljudi; ne nudimo 'instant znanje'.

U ratnim su vremenima mnogi ljudi (posebno oni na višim državnim i društvenim pozicijama) olako baratali s najvišim moralnim normama ne cijeneći ljudsku sigurnost i život. Isto tako, u poratnom razdoblju nastavlja se olako poimanje moralnih normi, a manipulacijama i spin propagandom plemenski zov niza političara na vlasti (u biti) vrlo često (je) ima(o) samo osobne ciljeve. Mnogi su ljudi postali apatični nakon takvih manipulacija političkih mešetara te izgubili vjeru u institucije države i društva. Nacionalisti su pod krinkom zaštite nacionalnih interesa (zlorabeći pojmove 'nacija', 'religija', 'domovina') nastojali kompromitirati svaku kritičku misao intelektualne provenijencije banalizirajući pojmove 'sloboda na vlastiti izbor', 'civilno društvo', 'ljudska prava', 'sloboda medija', „izgradnja mira“ i sl. u korist (svoje) dnevne politike. Intelektualni angažman Zolinog tipa i aktivnosti mirovnih udruga u javnosti se često svodio na razinu društvene krivnje. Takvome mnijenju (in)direktni doprinos davao je i veliki broj obrazovanih svojim nečinjenjem, tj. neiznošenjem stručnog mišljenja u javnost u obrani istine i pravde.

Ljudi u demokratskom društvu donose odluke i ponašaju se, u prostoru (trokuta) koji je omeđen njihovim znanjem, emocijama i interesima. Kada je (u tom trokutu) prostor znanja mali - emocije pa, čak, i osobni interesi su izmanipulirani od strane drugih, naravno u korist tih drugih. Zato je (bilo) važno proširiti prostore znanja većine građana, e da bi oni svoj vlastiti interes što je moguće bolje zaštitili, naravno, ne na štetu javnog interesa; emocije će, onda, biti rezultat ostvarenja tih interesa. Ali, upravo su emocije na nacionalni identitet bile stavljene u prvi plan i bile su predmetom manipulacija pod čijim su se šatorom provodili mnogi projekti koji su bili na užtrb javnog interesa. [15] [16]

Post festum se, dakle, postavlja pitanje uloge elita, i intelektualaca, u (hrvatskom) društvu; elite nisu prepoznale važnost izgradnje građanskog društva i nisu kroz svoju praksu u društvo unosile građanske vrednote. Mnogi su pripadnici elita zatvarali oči pred netransparentnim (pohlepnim) projektima pojedinaca (i klika) na vlasti - lokalnoj ili nacionalnoj, svejedno.

Intelektualac u procesima tranzicije

Pojavu intelektualnih nazora kod obrazovanih treba tražiti na tragu Fichteove misli da "*svatko odabire takvu filozofiju, kakav je čovjek*". Intelektualci svojim djelovanjem u javnosti svjedoče istinu u ime ljudskog dostojanstva, s punom odgovornošću prema sebi, sunarodnjacima i susjednim narodima, prema kulturi i povijesti. Intelektualci stalno, uvijek iznova, (treba da) svjedoče da je najvažnija sadašnjost; ne (daleka) budućnost - kako su uvjerovali boljševici, niti (daleka) prošlost, kako nameću tradicionalisti i nacionalisti.

Naša definicija pojma *intelektualac*: „*Intelektualci su osobe snažnog individualiteta, moralnih nazora i kulturnog identiteta koji svoju prosvjeđenost javno stavljaju u funkciju preispitivanja apsurdna ili smisla života - na strani istine i humanosti, ne mireći se, u intelektualnoj ravni, s postojećim mitovima.*“ [17]

2. MIROVNE NAGRADE – VAŽNI KORACI K IZGRADNJI MIRA

Praksa poštivanja izvanrednog postignuća ima dugu tradiciju u ljudskoj povijesti - osobito u umjetnosti i znanosti, te na području sporta i (nažalost) rata. U novom dobu – u gotovo svakom području života i rada postoji praksa dodjele nagrada za izuzetna postignuća ili za najbolji plasman – kada su u pitanju natjecanja.

Kada je u pitanju izgradnja mira izrazi poštivanja (slavljenje) izvanrednog postignuća kroz dodjelu nagrade ima više važnih učinaka. Prvi je, svakako, učinak na laureata; javno priznanje njegovom postignuću je snažan moralni poticaj za buduće djelovanje - kako samog dobitnika tako i drugih mirovnjaka iz njegove (i susjedne) sredine. Peter van den Dungen, pak, ističe kao vrlo važan i financijski efekt (ako je novčani iznos nagrade značajan).[18] Ovdje moramo podsjetiti da neke zaklade smatraju da je financijski iznos nagrade potpora mirovnjacima, koji najčešće djeluju u nepovoljnim društvenim, političkim i ekonomskim uvjetima, u stvari, naknada za troškove prošlih (i budućih) aktivnosti laureata. Dodjela nagrade, također, znači i davanje legitimiteta aktivnostima laureata što je važno - kako za dobitnika nagrade tako i za društvenu sredinu u kojoj djeluje - pogotovo kada se radi o mirovnjaku ili aktivisti za ljudska prava - u društvu s represivnim režimom. Laureati, isto tako, dodjelom priznanja dobivaju pozornost medija i šire javnosti. I na kraju, dodjela mirovne nagrade važna je i za promociju kulture mira; utječe na društvo i pridonosi okruženju za izgradnju mira.

Mirovne nagrade u svijetu

U modernom je dobu, vjerojatno, prvu nagradu za mir dodijelila je Francuska akademija 1767. godine – koja je objavila javni poziv (natječaj) za najbolju raspravu koja prikazuje prednosti svjetskog mira i mnoge gubitke uslijed rata; J. F. de la Harpe podnio je najbolji esej. U narednih stotinjak godina mirovne nagrade bile su dodjeljivane na temelju eseja. Formiranjem prvih organiziranih mirovnih društava u SAD, Britaniji, Švicarskoj i Francuskoj u prvoj polovici 19. stoljeća, natjecanja u esejima, poput poziva Francuske akademije, postala su rasprostranjeni instrument mirovnog pokreta. Svrha im je bila potaknuti raspravu i unaprijediti znanje o uzrocima rata i najboljim načinima postizanja mira. Mnogi pobjednički prilozi (od letaka do rukopisa knjige), objavljeni su i smatraju se pionirskim analizama ratnog sustava, pružajući promišljene nacрте međunarodnog mirovnog poretka. Na Kongresu nacija (1840.) - koji je organiziralo Američko mirovno društvo - izabrano je pet najboljih eseja podnesenih na natječaj (svaki autor je dobio 100\$), koji su postali orijentir u literaturi o miru. Mnoga su natjecanja bila organizirana u koledžima i imala su za cilj ukazati mladim naraštajima na zlo rata i mjere za njegovo sprječavanje; društvo je ove tekstove predstavilo čelnicima Europe i vodećim državicima u Americi. [18]

Najuspješniji i najspektakularniji natječaj za esej o miru bila je američka nagrada za mir (od 100.000 dolara), koji je 1923. objavio Philadelphijski izdavač i filantrop Edward W. Bok. Ponudio je nagradu za "*najbolji praktični plan kojim SAD mogu surađivati s drugim državama kako bi postigli i sačuvali mir u svijetu*" (ograničen na 5.000 riječi uz naknadu od 20 dolara). Visok iznos nagrade izazvao je veliki interes; više od 220.000 osoba je poslalo svoj plan. Pobjednički plan Charlesa Levermorea, bio je podvrgnut nacionalnom referendumu na kojem se velika većina od 600.000 ljudi (koji su glasali) složila s njegovim prijedlozima da SAD blisko surađuje s Ligom naroda i da njeni predstavnicu uđu u Stalni sud međunarodne pravde. [18]

Na svjetskoj razini danas postoji više desetaka nagrada za mir i više stotina nacionalnih i lokalnih nagrada koje su utemeljene krajem XX. ili početkom XXI. stoljeća. U nastavku će se dati kraći prikaz najvažnijih međunarodnih priznanja za mir, po autoru, bez pretenzija njihovog rangiranja.

NOBELOVA NAGRADA ZA MIR je prva mirovna nagrada koja je redovita (godišnja) i ne temelji se na natječaju za esej; do kraja 19. stoljeća gotovo sve nagrade za mir odnosile su se na povremena natjecanja u pisanju eseja, tj. nagrade se nisu dodjeljivale redovito, već *ad hoc*, a odnosile su se samo za pisane priloge. Nobelova nagrada za mir je znatno drugačija: sada je prvi put postao predmetom nagrade koja se dodjeljuje redovito – jednom godišnje. Istodobno, mirovno postignuće nije tematski strogo ograničeno. Nagrada nosi ime Alfreda Nobela, švedskog industrijalca i izumitelja dinamita koji je 27. studenoga 1895. godine u švedsko–norveškom klubu u Parizu obznanio ideju o osnivanju fonda iz kojeg bi se dodjeljivala nagrade najzaslužnijima za humani razvoj čovječanstva. Nobel je bio razočaran načinom na koji svijet koristi njegov izum i to ga je navelo na odluku da utemelji nagradu za mir.

Od Nobelove ostavštine, po testamentu, utemeljen je fond za dodjelu nagrada u znanosti (fizika, kemija, medicina), književnosti i nagrada za mir. Nagrade se dodjeljuju svake godine na svečanosti u Stockholmu (u pravilu 10. prosinca - na dan kada je Nobel preminuo), a Nagrada za mir se uručuje u norveškoj metropoli Oslo (početkom XX. st. ove su dvije države bile ujedinjene). Uz plaketu i diplomu laureati dobivaju i novčani znos od oko 1,3 miliona dolara.* Od 1969. godine dodjeljuje se i Nobelova nagrada za ekonomiju - ali ne iz fonda Nobelove zaklade već iz sredstava Švedske nacionalne banke.

* Statutom Nobelove zaklade regulirano je da se „Iznos nagrade može podijeliti jednako između dva dobitnika, od kojih se svaki smatra da zaslužuje nagradu. Ako su djelo koje se nagrađuje producirale dvije ili tri osobe, nagrada će im biti dodijeljena zajednički; iznos se nagrade ne može podijeliti na više od tri osobe.“ [1_1]

NAGRADA 'PRAVO ŽIVLJENJE' (Right Livelihood Award) je među poznatim mirovnim nagradama u svijetu koju mnogi mediji i društveni aktivisti nazivaju i alternativnom Nobelovom nagradom za mir. Nagradu je 1980. godine osnovao njemačko-švedski filantrop Jakob von Uexkull - nakon (njegovih) neuspješnih prijedloga da Nobelova zaklada pokrene dodjelu nagrada za nova područja, ali i kao njegova kritika izbora nekih laureata Nobelove nagrade za mir. Međunarodni žiri Nagrade pravo življenje dodjeljuje nagrade u područjima: zaštite okoliša, ljudskih prava, održivog razvoja, obrazovanja, zdravlja i mira; nagradni fond od 200.000 € dijeli se između četiri dobitnika. Nagrade se uručuju u Parlamentu Švedske (Stockholm) dan prije dodjele Nobelove nagrade za ekonomiju. U proteklih 39 godina Nagradu je primilo 175 osoba i udruga iz 72 zemlje sa svih kontinenata. Iz zemalja postsocijalističke tranzicije nagradu za mir 1999. godine dobile su dvije mirovnjakinje iz Hrvatske - Katarina Kruhonja (Centar za mir Osijek) i Vesna Teršelić (Antiratna kampanja Zagreb). [i_7] [f_2]

Vesna Teršelić

Katarina Kruhonja

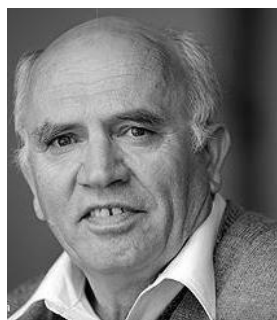
LUKSEMBURŠKA NAGRADA ZA MIR (The Luxembourg Peace Prize) je priznanje od 2012. godine za izvanredne rezultate u široj oblasti izgradnje mira u skladu sa ciljevima Svjetskog foruma za mir. Priznanje se dodjeljuje u deset kategorija: aktivist mira, obrazovanje za mir, mirovna tehnologija, mladi mirovni radnik, podrška za mir, mirovni process, mirovna nevladina ili međuvladina organizacija, mirovni žurnalizam i mirovno djelovanje u zaštiti okoliša. Nagradu dodjeljuju Schengenska mirovna zaklada i Svjetski mirovni forum. Schengenska mirovna zaklada pokrenuta je 2005. godine kao neprofitna dobrotvorna organizacija; Zaklada doprinosi izgradnji mirnijeg svijeta promicanjem mira, tolerancije i razumijevanje kroz multikulturalni dijalog uz pomoć rasprava, publikacija, izložbi, internetskih platformi, susreta i obrazovnih programa, kao i studija o miru. Svjetski forum mira okuplja mirovne aktiviste, znanstvenike, novinare, studente, vjerske vođe, političare i sve građane koji imaju interes za djelovanje. Nagrađeni (ovisno o kategoriji) dobivaju diplomu, medaljon, skulpturu i mogućnost za objavljivanje radova u časopisu "Global Prospects" ili stipendiju Sveučilišta Luksemburg. [i_13]

'LENNON - ONO' NAGRADA ZA MIR (Lennon-Ono Grant for Peace); Nagradu je (2002.) utemeljila umjetnica i mirovna aktivistica Yoko Ono u spomen na svoga supruga Johna Lennona, pop glazbenika, koji je bio mirovni aktivist. Priznanje se dodjeljuje svake druge godine za mirovne i humane aktivnosti osobama i organizacijama koje Yoko Ono odabere; pored diplome laureati dobivaju i novčani iznos od 50.000 dolara. Nagrada se uručuje na svečanosti u islandom glavnom gradu Reykjaviku 8 prosinca - na dan Lennonovog umorstva. [i_23] Do 2018. godine nagrađeno je 27 mirovnih aktivista, mirovnih grupa i organizacija među kojima su Liječnici bez granica (2006.) i Zaklada „Rachel Corrie za mir i pravdu“.* S područja zemalja u postsocijalističkoj tranziciji nagradu je 2016. g. dobila mađarska pjesnikinja i glumica Katalin Ladik – aktivistica udruge „Organizacija ekumenske pomoći“, jedne od najvećih dobrotvornih organizacija u Mađarskoj koja pruža potporu i zaštitu žrtvama obiteljskog nasilja, zlostavljanoj djeci te radi na podizanju svijesti stanovništva o tim pitanjima. [i_25] [f_8]

Katalin Ladik

MIROVNA NAGRADA 'AACHEN' (Aachener Friedenspreis) je udruga sa sjedištem u njemačkom gradu Aachen koju je 1988. g. osnovalo 46 građanskih aktivista sa ciljem da dodjeljuju mirovnu nagradu osobama ili udrugama koje su u lokalnim okvirima (na terenu) pridonijeli razumijevanju naroda i izgradnji povjerenja; nagrada nije vezana ni za nijednu državu, religiju ili ideologiju. Danas, udruga ima oko 400 članova uključujući i 50-tak organizacija (kolektivni članovi) među kojima su: grad Aachen, okrug Sjeverna Rajna-Vestfalija, katoličke organizacije sa sjedištem u Aachenu, protestantske crkve i četvrti i druge crkvene organizacije u Aachenu kao i ogranci političkih stranaka SPD i Zelenih. Nagrada se dodjeljuje svake godine, a uz diplomu laureat dobiva i novčani iznos od (oko) 2.000 €. Ovo su priznanje do sada dobila 54 mirovna aktivista i organizacije. Iz zemalja Jugoistočne

Europe nagrađen je (2009.) Zdravko Marjanović iz Srbije („Društvo za toleranciju“, Bačka Palanka) koji je od 1991. provodio mirovne aktivnost u Vojvodini te surađivao s mirovnim organizacijama u Slavoniji u procesima mirne reintegracije UNTAES zone Istok u državno-pravni sustav Republike Hrvatske. [i_27] [i_28][f_9]

Zdravko Marjanović

* Rachel Corrie, 23-godišnja mirovna aktivistica iz SAD, smrtno je stradala pod izraelskim vojnim buldožerom 16.3.2003. dok je nenasilno pokušavala spriječiti rušenje kuće palestinske obitelji u Rafahu (Gaza). Njeni su roditelji, potom, utemeljili mirovnu fondaciju. [i_24]

Mirovne nagrade u Jugoistočnoj Europi

U građanskim zemljama na zapadu Europe postoji na desetine, čak stotine mirovnih nagrada – i problem je bio odabrati među njima nagrade za prikaz u ovoj knjizi. Za (tranzicijske) države srednje i jugoistočne Europe (Mađarska i Rumunjska, Bugarska, Grčka i Albanija te sve države nastale raspadom SFRJ) problem je bio pronaći (utvrditi postoje li) nagrade za mir koje se dodjeljuju u tim zemljama. Dodatno je (za zemlje ovog dijela Europe) pregled proširen i na nagrade za ljudska prava.*

Metodologija

Internet pretraga se temeljila na ključnim riječima „nagrada za mir“, „mirovna nagrada“, „priznanje za mir“, „nagrada za ljudska prava“ i „priznanje za ljudska prava“ - s nazivom zemlje – na engleskom jeziku i jeziku zemlje za koje se provodilo pretraživanje. O nalazima se diskutiralo s upućenim osobama, a poslani su i dopisi ambasadama ovih zemalja radi potvrde nalaza.

Albanija

U Albaniji ne postoji nacionalna nagrada za mir niti neko drugo priznanje za mirovne aktivnosti.**

Glede unaprijeđenja ljudskih prava pronađena je informacija da je 2017. dodjeljena Nacionalna nagrada "30 osoba u 2017. za LGBT prava" u Albaniji.*** [i_36]

Bosna i Hercegovina

U Bosni i Hercegovini postoji više mirovnih nagrada i priznanja za građansku hrabrost te za aktiviste ljudskih prava koje dodjeljuju nevladine organizacije i mreže udruga.

NAGRADA 'PEACE CONNECTION' (Mostar, BiH) je priznanje pojedincima i ustanovama koji promoviraju ideje mira, demokracije i poštovanja ljudskih prava u svijetu svojim stavom i javnom akcijom. Nagradu je 2004. godine utemeljio mostarski Centar za mir i multietničku saradnju u povodu ponovne izgradnje i otvaranja Starog mosta na rijeci Neretvi. Proteklih godina Nagradu su dobili: Predsjedništvo BiH te 25 političara iz Europe među kojima su: Václav Havel, Alois Mock, Süleyman Demirel, Ivica Račan, Hans Koschnick, Jacques Chirac, Tadeusz Mazowiecki i Stjepan Mesić. [i_37]

* Zbog preglednosti teksta – u izvore nisu uključene Internet adrese onih pretraživanja koja nisu dala rezultate; npr. ne navode se linkovi na nacionalne helsinške odbore i druga nevladina i vladina tijela za ljudska prava u zemljama za koje dodjela mirovnih priznanja nije pronađena.

** Postoji odlikovanje „Svjetiljka demokracije“ (Dekorata Pishtar i Demokracisë) koje dodjeljuje Predsjednik Republike za zasluge albanskom narodu i demokraciji - koja se ne uklapa u kriterije naše analize. [i_67]

*** Internet pretragom nije utvrđena dodjela ovog priznanja ni prije ni poslije 2017. godine.

2015.

Marijan Gubina

Osijek

NE MRZIM, NE OSUĐUJEM I NE GENERALIZIRAM

Mirovna nagrada „Krunoslav Sukić“ dodijeljena je 2015. godine Marijanu Gubini iz Osijeka - kao poputnina njegovu odabiru ispravnog življenja kojim postaje primjerom, poticajom i podrškom ljudima oko sebe – mladima, braniteljskoj populaciji, nastavnicima, vjernicima, političarima, umjetnicima...

„Marijan Gubina je Ana Frank kojoj se snovi ostvaruju; Marijan je, srećom, zatočeništvo preživio, ali ga se i oslobodio. Izašao je iz zatvorenosti u strah, povredu, mržnju i neopraštanje i našao svoje mjesto i svoj put. Katarza ili rasterećenje događaju se ponajprije pisanjem, a potom i aktivnim djelovanjem kojim nastoji pridonositi izgradnji svijeta koji je Ana Frank tek sanjala – svijeta slobode od nasilja. Kao desetogodišnji dječak bio je, zajedno sa svojom šesteročlanom obitelji, 260 dana u zatočeništvu u Dalju, izložen nasilju i poniženjima. Izlazak iz ove povrede života nije bio niti brz niti jednostavan, a Marijan ga zaokružuje svojom knjigom „260 dana“ u kojoj opisuje svoje teško iskustvo stradanja, ali i iskustvo podrške vezano uz neke suseljane srpske nacionalnosti. Knjiga dolazi iz srca koje ne mrzi, nije ogorčeno i ne generalizira. Ona ne generira mržnju nego, nasuprot tomu postaje mirotvorna inspiracija mnogima. Knjiga je prevedena je na 15 jezika, među kojima i na kineski i arapski, a po njoj je izvedena i kazališna predstava koja dobiva Nagradu hrvatskog glumišta 2015. godine. Marijan o svom iskustvu izlaska u slobodu iz spirale nasilja, o svom doprinosu izgradnji bolje, pravednije i razvojno održive zajednice svjedoči serijom predavanja za mlade. Ovim predavanjima je obuhvatio gotovo 80% škola u ratom zahvaćenom području Hrvatske, ali i u drugim dijelovima Hrvatske, a gostuje i u inozemstvu.“ – ističe Odbor za dodjelu Nagrade. [i_1] [f_12]

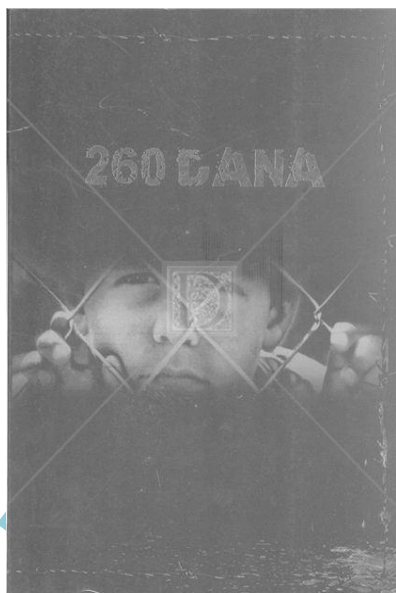
Marijan Gubina prima Nagradu od Nj.E. Ellen Berends, veleposlanice Kraljevine Nizozemske u Hrvatskoj

Marijan djeluje za dobro svoje zajednice pokazujući u praksi kako je moguće zamijeniti glavne odrednice obrazaca rata odrednicama kulture mira: umjesto nasilja i sile - nenasilje i poštovanje ljudskih prava, umjesto autoritarnih struktura i iskorištavanja – demokratsko sudjelovanje i održiv razvoj čovječanstva, umjesto predodžbe neprijateljstva i nepovjerenja prema drugima – razumijevanje, snošljivost i solidarnost među narodima i kulturama svijeta. [i_3]

Biografija

Marijan Gubina rođen je 1981. godine u Vinkovcima. U slavonskom mjestu Dalj sretno je proživljavao djetinjstvo u šesteročlanoj obitelji. Kobnog 1. kolovoza 1991. godine Marijan postaje žrtva rata; lišen je slobode 260 dana u kojima je bio podložan najokrutnijim oblicima nasilja. Dana 16. travnja 1992. godine biva protjeran u grupi od 50 ljudi s dijelom obitelji koja pronalazi svoje utočište u Osijeku. Unatoč ratnim traumama i tragedijama (smrt oca - hrvatskog vojnika i smrt mlađe sestre) i oboljenjima – nastavlja školovanje. Školuje se i radi istovremeno; završava srednju školu za profesionalnog vozača, a nakon izučenog ugostiteljskog zanata, otvara ugostiteljski obrt te osniva trgovačko društvo za proizvodnju namještaja za kupatila koje uspješno posluje. Sa senzibiliziranošću za društveno socijalna pitanja 2004. godine ozbiljnije se upoznaje s problemom ovisnosti, pristupa vlastitom educiranju te doprinosi zajednici u sprječavanju zlouporabe opojnih sredstava; godine 2011. osniva humanitarnu neprofitnu udrugu „Auxilium“ (čiji je predsjednik) s ciljem razvoja kulture mira i razvoja socijalnih usluga. Na tim je temeljima Marijan okupio veći broj volontera koji su prisutni u životu Osijeka kroz humanitarne akcije, edukativne programe za ovisnike i štíćenike

Doma za odgoj djece i mladeži te oko UNESCO platforme za suradnju s manjinama (Prijatelji manjina). Marijan je 2013. godine nagrađen Poveljom humanosti Osječko baranjske županije - za doprinos afirmaciji humanosti kao univerzalnog civilizacijskog načela. [i_12]

*Naslovnica romana
Marijana Gubine*

2018.

Udruga „Roda“
Prekinimo šutnju
Zagreb_Hrvatska

#PREKINIMO ŠUTNJU

Priznanje za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava 2018. godine dodijeljeno je udruzi „Roditelji u akciji“ – „RODA“ za njihov uporan višegodišnji rad kojim pridonose ostvarenju nužne potrebe – postupno mijenjanje hrvatskog društva u društvo odgovorno prema djeci, roditeljima, budućim roditeljima i obiteljima, a posebno za akciju #PREKINIMO ŠUTNJU koja je postala nenasilna akcija godine.

U 2018. godini kroz kampanju „Prekinimo šutnju“ udruga RODA je pozvala žene da „prekinu šutnju“ i da podjele svoje priče o pretrpljenom, a neprepoznom i neuzetom u obzir nasilju koje su doživjele pri opsterničkim zahvatima u Hrvatskim rodilištima i bolnicama - izlaganju bolovima bez dostatne/učinkovite analgezije i uskraćivanju informacija o zahvatu, mogućnostima i rizicima. Samo u prvom vikendu kampanje prikupljeno je više od 400 priča; Ministarstvo zdravlja je pokrenulo nadzor u hrvatskim bolnicama. [i_1]

„RODA je prepoznata udruga u hrvatskoj javnosti, kao skupina zainteresiranih građana i građanki koja se zauzima za dostojanstvenu trudnoću, roditeljstvo i djetinjstvo u Hrvatskoj; znani ste kroz djelovanje u područjima ostvarivanja prava na adekvatnu rodiljnu naknadu i prava na rodiljni dopust, medicinski potpomognute oplodnje, trudnoće i poboljšanja uvjeta rađanja; znani ste po promociji, edukaciji i savjetovanju o dojenju, edukaciji i podršci roditeljima i budućim roditeljima, sigurnosti djece u prometu te zagovaranju prava djeteta i roditelja za vrijeme bolničkog liječenja djece i aktivno utječete na promjene sustava te na strukture vlasti kako bi osigurale infrastrukturne, zakonske i ostale preduvjete promjenama, stiče Odbor Nagrade. [i_2] [f_12]

*U ime udruge „Roda“
Priznanje je primila Ivana Zanze*

* * *

Izvori

- [i_1] <http://krunoslav-sukic.centar-za-mir.hr/laureati/>
- [i_2] Odbor za dodjelu Nagrade “Krunoslav Sukić” - arhiva
- [i_3] <http://slobodnifilozofski.com/2009/>
- [i_4] <https://www.documenta.hr/>
- [i_5] <http://www.srdjenas.com/>

FINALNA VERZIJA

9. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

FINALNA VERZIJA

*„Svijet neće prevladati sadašnje stanje krize
koristeći isto mišljenje koje je stvorilo
tu situaciju“*

Albert Einstein *

* Albert Einstein (1879.-1955.) u intervjuu Michaela Amrinea pod naslovom 'Stvarni problem je u srcima ljudi'; New York Times - 23.6.1946. - str. 7.

1. Promicanje mirovnog društva

Naša su razmatranja započeta konstatacijom da je mir je temeljni uvjet života u zajednici i njenoga održivog razvoja; bez mira nema održivog razvoja, a bez održivog razvoja nema mira. Trebalo je proći desetak milenija da ljudski rod na planetarnoj razini shvati i (formalno putem UN-a) prihvati ovu činjenicu. Ratovi su kroz milenije prouzročili teško mjerljive ljudske i materijale gubitke, donosili su patnju i nesreću te nanijeli razorne posljedice okolišu. U isto vrijeme – manji broj političara, kao i manji broj poslovnih ljudi, u ratovima su ostvarivali koristi samo za sebe, i dijelom za svoje podanike_sunarodnjake – no, samo u kratkom roku i uz skupu cijenu.

Obrasci rata i nasilja su u povijesti ljudskog roda pokazali svu svoju nelogičnost i zloću – koja sada prijete opstankom vrste - i vrijeme je da bude bačena na smetlište. Onima koji vjeruju (i tako djeluju) u snagu sile i oružja (bez općeljudskih razloga), onima koji uzimaju uloge svjetskih nasilnika i žandara, treba ukazivati da spirala nasilja nema kraja; nad svakom silom se uvijek nađe jača sila. Povijest je učiteljica života - i treba ih na to stalno podsjećati.* Isto tako – treba podsjećati one koji odlučuju o pitanjima razvoja na poznati stav Alberta Einsteina da se problemi (ovdje - opće krize i razvoja) ne mogu riješiti razmišljajući na način kojim su oni prouzročeni: „*Nijedan problem se ne može riješiti na istoj razini svijesti koja ga je stvorila; potrebno je promijeniti perspektivu.*“

Nadolazeća kultura mira

Tako je konačno, kao promjena perspektive - dokumentima UNESCO-a i rezolucijama UN-a – utemeljena kultura mira kao nova razvojna paradigma čovječanstva XXI. stoljeća. Provedba ovih postavki započela je u nizu društava na mnogim razinama - od udruga građana, vjerskih organizacija preko sustava obrazovanja i medija do državne politike. Ovi procesi će biti dugotrajni i mukotrpn; obrasci rata (i materijalne koristi po toj osnovi) imaju duboke korijene i morat će se uporno - korak po korak - izgrađivati mirovno društvo.

Jedan od tih važnih koraka u izgradnji kulture mira je i odavanje priznanja osobama i udrugama za postignuća u izgradnji mira. Utemeljenje i dodjela mirovnih nagrada u nizu zemalja na svim kontinentima u značajnom je porastu od kraja XX. stoljeća - što dokazuje da ta društva smatraju mirovne aktivnosti važnim. Peter van den Dungen ukazuje: „*Taj se razvoj može protumačiti kao izraz nastajuće globalne kulture mira na kraju stoljeća koja je svjedočila savršenstvu sredstava globalnog uništenja i slučajeva genocida bez presedana. Istodobno, nagrade za mir pridonose nenasilnom rješavanju sukoba u različitim društvenim situacijama i stvaranju svjetskog društva koje je i pravedno i humano.*“ [18]

* To su spoznali mnogi silnici i agresori – npr. Džingis kan (1162.-1227.), Konkvistadori (XVI. stoljeće), Napoleon Bonaparte (1769. – 1821.), Adolf Hitler (1889. - 1945.)

Mirovne nagrade - važni koraci k izgradnji mira

Kada su mirovne nagrade u pitanju nameću su tri razložna pitanja (a) tko dodjeljuje nagrade za mir, (b) kome se dodjeljuju i (c) za koja postignuća?

Naš pregled mirovnih nagrada u svijetu pokazao je da ove nagrade dodjeljuju: (a) Međuvladine organizacije (UNESCO i druge), (b) međunarodne nevladine organizacije, (c) državna i upravna tijela (nacionalne vlade, pokrajine i gradovi) i (d) nacionalna nevladina tijela (uduge građana, vjerske organizacije, poslovne i građanske fondacije itd.).

Mirovne nagrade se dodjeljuju za određene profile primatelja i za određene vrste mirovnih aktivnosti – tako da organizacije koje dodjeljuju nagrade propisuju kriterije o tome tko i koja vrsta aktivnosti može biti kvalificirana za nagradu. Iz prikaza mirovnih nagrada može se uočiti da međuvladine organizacije i državna tijela (u osnovi) dodjeljuju nagrade političarima i državnici-ma, a da udruge građana, poslovne i građanske fondacije i vjerske organizacije (u osnovi) dodjeljuju priznanja mirovnim aktivistima na terenu.

Posebno je pitanje vrste mirovnih aktivnosti za koje se dodjeljuju priznanja; što (npr.) razlikuje mirovnu nagradu od nagrade za ljudska prava ili za međuvjerski dijalog. O tome ne postoje ni u literaturi niti u praksi čvrsta razgraničenja.

Ovdje moramo primjetiti da je začuđujuće što neke lokalne udruge građana i građanske ili poslovne fondacije dodjeljuju nagrade za mir pred sjednicima vlada, svjetskim političarima i dobitnicima najvećih svjetskih nagrada za mir. Koji je smisao takve nagrade, tj. koliki je i kakav je to lokalni doprinos kulturi mira ?

Kao odgovor može poslužiti stav Petera van den Dungena: „Nagrade za mir često se pokreću s dvostrukom svrhom: ne samo za primatelja nego i za tijelo koje dodjeljuje nagradu. Ne treba automatski pretpostaviti da je poštovanje, potpora i poticaje mirotvorca uvijek primarni, a da druga svrha ima sporednu ulogu.“ [18]

Možda bi za postavu okvira razlikovanja trebalo početi od toga da su mirovne aktivnosti šireg obuhvata od borbe za ljudska prava ili međuvjerski dijalog (koje se mogu smatrati dijelom mirovnih nastojanja), odnosno da se mirovnjaci suprotstavljaju praksi i manifestacijama obrazaca rata i nasilja na cijelom horizontu društva, a ljudskopravaši i aktivisti međuvjerskog dijaloga imaju uži sektorski aktivitet. Ovom postavkom – otvaramo raspravu o tom pitanju – jer, praksa prije svega (a k tome i logika stvari) nameće potrebu da se uvede bar malo reda u ovaj nedovoljno uređeni društveni prostor.

Naša razmatranja, također, ukazuju da postojanje nagrada za mir u nekom društvu može biti značajan indikator njegovih mirovnih potencijala, odnosno - da odsustvo takve (mirovne) prakse ukazuje da društvo nije (dovoljno) spremno za razvoj kulture mira. Tako (npr.):

FINALNA VERZIJA

IZVODI IZ RECENZIJ

FINALNA VERZIJA

*„Nije dovoljno govoriti o miru
- moramo vjerovati u mir.
I nije dovoljno vjerovati u mir
- moramo raditi na miru.“*

Eleanor Roosevelt *

* Anna Eleanor Roosevelt (1918. – 2013.) američka političarka, diplomatkinja, borkinja za mir i ljudska prava, delegat SAD-a u Općoj skupštini UN od 1945. do 1952. Eleanor je bila i supruga predsjednika SAD - Franklina D. Roosevelta (mandat 1933. – 1945.). (<https://www.globalcitizen.org/en/content/quotes-about-peace-to-give-you-strength-today/>) i (https://en.wikipedia.org/wiki/Eleanor_Roosevelt).

BITI ČOVJEK DA BI DRUGI BILI LJUDI

Ispod, naoko, jednog tehničko-deskriptivnog naslova Ivanovićeovog rukopisa *Hrvatska nagrada za mir*, krije se, zapravo, mnogo ozbiljnija autorska intencija angažmanskog, racionalno vođenog napora, zagovaranja i spisateljske podrške – *kulturi mira*.

Mir, kao socijalno-individualna kategorija i želja, povijesno gledano, stari je san mudraca vazda nemirnog, ratnim stradanjima i nasilju izloženog čovječanstva. U tom smislu, mir među državama, ali i unutar-društveni građanski mir, simboli su želja, htijenja i konačnog ostvarenja – *mira srca*. Jer, samo u miru, čovjek i čovječanstvo, imaju šansu da napreduju i grade životno smislenu, odnosno, ljudski sretniju budućnost i sebi i onima koji – tek dolaze.

Živjeti u miru sa sobom i sa drugima, prastara je ideja filozofskih, pacifistički nastrojenih umova dalekog istoka. Evo par primjera podsjećanja na to. Kineska filozofija *Velikog mira* (Taiping) izraz je zagovora potpunog društvenog sklada, kao posljedice savršene smirenosti u vladanju carstvom. Ali i pomirenošću s prirodom. Yu Veliki (kineski 大禹, pinyin *Dà Yǔ*; oko 2200. - 2100. pr. Kr.) „*uređuje svijet pomirujući vode i zemlju*“, čineći time život i ljude mirnijima. *Grad vrba*, kineskih tajnih udruženja, zove se *Kuća velikog mira* (Taiping chuang) i simbol je „*mira središnje, rajske države oslobođene svih nemira svijeta*“. U *Egipatskoj knjizi mrtvih*, jedna plovidba vodi u Grad mira.

Možemo nizati i nabrajati ideje *Velikog mira* od arapskog *Sakīnah*, hebrejskog *Shekinah* i one *Pax profunda* Rosenkreuzera, pa sve do Kristovog *mira* (duhovne kontemplacije) i indijskog *shānti* (traženje unutrašnjeg mira), budhističkog *shāntipada* (stanje mira), itd. itd. Ukratko, uspostavljanje mira znači gašenje nemira i strasti, kako ličnih tako i kolektivnih, kao unutar društvenih tako i međunarodnih odnosa.

Na tom širokom pacifističkom tragu i ovaj rukopis Milana Ivanovića, sadržajno i intencijski, valja čitati kao racionalni napor autora da se ljudska kategorija mira promoviše i nametne kao neizbježna životna tema, s jedne, te, kao svjesna misaona tendencija i politička praksa, s druge strane. Posebno ovdje, regionalno, gdje još tinja žar plemenskih nemira i ishitrenih, autističnih i nadmenih, desnih klero- i etno-politika.

Izabrani tematski okvir („mirovne nagrade“) i inventurni pristup fenomenu mirovnog poticanja (nagrađivanja) u svijetu i kod nas, izraz je autorskog pokušaja da se pažnja javnosti okrene toj humanoj problematici, s ciljem podizanja svijesti o lokalnoj i planetarnoj važnosti i neizbježnosti mira, ukoliko čovjek želi sačuvati ideal ljudskog dostojanstva. A može to samo: a) poštovanjem Drugoga i, b) *samopoštovanjem*, koje je logički i psihološki uslov svih uslova. Jer, onaj ko ne poštuje sebe, nesposoban je poštovati drugo-

Cijena 200 kn

Kupnjom knjige „HRVATSKA NAGRADA ZA MIR“ podržavate daljnji rad i razvoj Nagrade za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“.